

POSTANOWIENIE

Dnia 17 lutego 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Owczarek

w sprawie z powództwa S. P.
przeciwko Skarbowi Państwa - Ministrowi Finansów i Ministrowi Skarbu Państwa
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 17 lutego 2015 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 16 kwietnia 2014 r., sygn. akt I ACa [...],

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,
- 2) przyznaje adwokat M.P. prowadzącej Kancelarię Adwokacką w K. kwotę 5.400,- (pięć tysięcy czterysta) zł, powiększoną o należną stawkę podatku od towarów i usług tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu kasacyjnym, zobowiązując do jej wypłaty Skarb Państwa - Sąd Apelacyjny w [...],
- 3) oddala wniosek Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa o przyznanie zwrotu kosztów zastępstwa prawnego Skarbu Państwa w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

Powód S. P. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z 16 kwietnia 2014 r., oddalającego apelację od wyroku Sądu Okręgowego w K. z 29 sierpnia 2013 r., w którym oddalono powództwo przeciwko Skarbowi Państwa – Ministrowi Finansów i Ministrowi Skarbu Państwa o zapłatę kwoty 12.770.575,80 zł tytułem „rekompensaty” za przejętą nieruchomość leśną oraz utracone korzyści.

Sąd Najwyższy, oceniając - na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. - skargę z punktu widzenia podstaw przyjęcia jej do rozpoznania, zważył:

Ustawodawca, wprowadzając skargę kasacyjną jako nadzwyczajny środek prawny służący od prawomocnych orzeczeń, podkreślił, że jej celem jest ochrona interesu publicznego polegającego na ujednoliceniu orzecznictwa sądów i rozwoju judykatury. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. Jego rolą nie jest zatem korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa, nawet gdyby one rzeczywiście wystąpiły. Ocena podstaw przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania następuje w ramach tzw. przedsądu. Sąd Najwyższy bada, czy wskazano i należycie umotywowano przyczyny powołane w art. 398⁹ § 1 k.p.c., tj. czy występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, i przyjmuje ją do rozpoznania, jeżeli jest spełniona przynajmniej jedna z nich. W art. 398⁴ § 2 k.p.c. przewidziano wymaganie przytoczenia i odrębnego uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Kognicja Sądu Najwyższego na tym etapie postępowania jest ograniczona i nie obejmuje oceny zasadności podstaw skargi kasacyjnej, zastrzeżonej dla Sądu orzekającego w innym składzie.

Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania powód oparł na przyczynach wskazanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

Skarga wskazuje na zagadnienia prawne związane z (1) nierozpoznaniem sprawy co do istoty w zakresie oceny roszczenia odszkodowawczego

wywodzonego z bezprawia legislacyjnego w odniesieniu do wszystkich ewentualnych podstaw prawnych, innych jak ustawa z dnia 6 lipca 2001 r. o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju, (2) potrzebą ustalenia istnienia i ewentualnej treści roszczenia przysługujących osobom wymienionym w art. 7 ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju na podstawie art. 7 w zw. z art. 1 pkt 3 w zw. z art. 2 cyt. ustawy w zw. z art. 2 cyt. ustawy w zw. z art. 21 ust. 2 i art. 2 Konstytucji, w zw. z odpowiednio stosowanym art. 361 k.c., (3) rozbieżną wykładnią art. 7 ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju w kontekście obowiązku wydania przez ustawodawcę przepisów odrębnych oraz skutków ich niewydania w kontekście bezprawia legislacyjnego ustalanego na podstawie art. 417 k.c. w poprzednim brzmieniu w zw. z art. 77 ust. 1 Konstytucji.

Zgodnie z utrwalonym orzecnictwem Sądu Najwyższego, powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), które wiąże się z określonym przepisem prawnym i którego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia przedmiotowej, ale i innych podobnych spraw, wymaga precyzyjnego sformułowania i wskazania argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11). W zasadzie powinno to być zagadnienie nowe, o charakterze rzeczywistym, a nie teoretycznym, którego wyjaśnienie przyczyni się do rozwoju jurysprudencji. Argumentacja uzasadniająca wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania musi zawierać odrębne, pogłębione wywody wskazujące na zaistnienie powołanych okoliczności (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2008 r., II PK 3/08, nie publ.; z dnia 19 października 2006 r., IV CSK 246/06, nie publ.; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, nie publ.; z dnia 19 grudnia 2001 r., IV CZ 200/01, nie publ.). Zagadnienia odnoszące się do kwestii procesowych nie odpowiadają tym wymaganiom, bowiem brak wskazania i precyzyjnego sformułowania problemu prawnego, który powinien być przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego. Skarżący, przyznając wskazanie w pozwie podstawy prawnej powództwa, odwołując się do różnicy poglądów między nim a pełnomocnikiem co do tej kwestii

w istocie postuluje obciążenie sądu obowiązkiem jak najszerzego badania sprawy i zastosowania jakichkolwiek przepisów prawa, byle doprowadziły one do uwzględnienia żądania. Zdefiniowane zagadnienie skorelowane jest z kolejną, zdaniem skarżącego istniejącą, potrzebą ustalenia istnienia i ewentualnej treści roszczeń przysługujących osobom znajdujących się w tożsamej sytuacji prawnej. Tak rozumiane zagadnienia prawne nie mogą uzasadniać przyjęcia skargi. Podkreślić należy, że w obecnym modelu polskiego procesu cywilnego sąd pełni wyłącznie funkcję arbitra, a odstępstwa od niego mają charakter wyjątku, który nie może być traktowany rozszerzająco (art. 5, 210 § 2¹, 212 k.p.c.). Aktywność taka wyłączona jest w szczególności w sytuacji, gdy stronę reprezentuje profesjonalny pełnomocnik. Związanie zasadą skargowości i kontradiktoryjności procesu uniemożliwia nie tylko wyrokowanie co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem, zasądzanie ponad żądanie (art. 321 § 1 k.p.c.), ale również samodzielne uzupełnianie i wychodzenie poza podstawę faktyczną powództwa. Tylko w tych granicach jest zatem możliwe orzekanie na innej, jak ew. mylnie wskazana, podstawa prawna powództwa ale już nie poszukiwanie jej i następcze doprowadzanie do zmiany treści i tytułu prawnego żądania oraz relewantnej podstawy faktycznej. W przedmiotowej sprawie związane to byłoby również z poszukiwaniem podstaw odpowiedzialności i wyborem jednostek organizacyjnych Skarbu Państwa z których działalnością miałyby się wiązać dochodzone roszczenie. Do kwestii powyższych wielokrotnie odnosił się Sąd Najwyższy, ostatnio w orzeczeniach z dnia 15 maja 2013 r., II CSK 268/12, z dnia 24 maja 2013 r., V CSK 337/12, z dnia 23 maja 2013 r., I CSK 555/12, z dnia 21 sierpnia 2013 r., II CSK 9/13, z dnia 13 marca 2014 r., I CSK 274/13, z dnia 28 marca 2014 r., III CSK 156/13 - nie publ. Brak uzasadnionych przyczyn dla których ponownie miałyby one być przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego.

Nie zachodzi również potrzeba zajęcia stanowiska przez Sąd Najwyższy w odniesieniu do roszczeń wynikających z art. 7 ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju oraz innych przepisów stanowiących podstawę odpowiedzialności za tzw. bezprawie legislacyjne w związku z zawartą w nim regulacją. Wypowiedzi judykatury w tym zakresie są liczne i zgodne, oparte na ocenie przepisu jako

blankietowego, nie będącego źródłem prawa podmiotowego, stąd uniemożliwiającego zarówno konstruowanie roszczenia przeciwko Skarbowi Państwa o rekompensatę z tytułu utraty własności zasobów wymienionych w art. 1 tej ustawy jak i o odszkodowanie wobec nieuchwalenia aktu normatywnego, o którym mowa w tym przepisie (por. m.in. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 2012 r., III CZP 94/12, OSNC 2013, nr 7-8, poz. 85, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2012 r., I CSK 547/11, nie publ., wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 września 2012 r., I CSK 59/12, OSNC 2013, nr 4, poz. 51, dalsze wyroki Sądu Najwyższego z dnia 6 września 2012 r., I CSK 77/12 i I CSK 96/12, nie publ., wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2013 r., I CSK 345/12, nie publ.).

Zagadnieniom wskazanym w skardze brak zatem przymiotu „nowości”. Za istotne zagadnienie prawne uznaje się zagadnienie dotychczas niewyjaśnione i nierozwiązane w orzecznictwie, a więc cechujące się nowością, którego rozstrzygnięcie może sprzyjać rozwojowi prawa (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2012 r., II PK 2/12, nie publ.).

Z kolei przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) spełniona jest wówczas, gdy zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100; z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49). Musi być zatem wystąpić kwalifikowana postać naruszenia prawa, zauważalna *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, która przesądza o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2012 r., II CSK 225/11, nie publ.; z dnia 23 listopada 2011 r., III PK 44/11, nie publ.). Skarżący powinien nie tylko przywołać konkretne przepisy prawa, którym jego zdaniem Sąd drugiej instancji uchybił, ale także przytoczyć odpowiednią jurydyczną argumentację odnoszącą się do oczywistości ich naruszenia. Nie odpowiada temu wymaganiu przedstawione przez skarżącego uzasadnienie, ponieważ ogranicza się do opisu stanu faktycznego, przebiegu postępowania w sądach obu instancji,

przedstawienia własnych racji i przekonania o zasadności roszczeń nie wykazując jednak, na czym polegać miałyby kwalifikowane naruszenie prawa, potwierdzające w sposób obiektywny oczywistą zasadność wniesionej skargi.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi do rozpoznania. O kosztach postępowania kasacyjnego w zakresie obejmującym wynagrodzenie pełnomocnika ustanowionego z urzędu orzeczono w oparciu o § 19 ust. 1 w zw. z § 20 oraz § 13 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu – tekst. jedn.: Dz. U. 2013 r., poz. 461. Uwzględniając charakter dochodzonego roszczenia, wynik postępowania oraz sytuację majątkową powoda Sąd Najwyższy, stosując zasadę słuszności, oddalił wniosek o zasądzenie zwrotu kosztów zastępstwa procesowego pozwanego Skarbu Państwa w postępowaniu kasacyjnym (art. 102 w zw. z art. 391 i art. 398²¹ k.p.c.).